

Taariikhda Qarsoon ee Aayadda Afartan - Tirada Labaatan iyo Afar

Yexesqeel Tirada Shanaad

Jeff Pippenger

2026-08-10

Qoraalka laga soo qaatay Testimonies, mugga shanaad, oo aynu dhowr maqaal ka fiirsanaynay imminka; waxa nalagu wargelinayaa aragtida macbudka ee la siiyey Yexesqeel, Ishacyaah, iyo Yooxanaa:

“Casharradani waa kuwo anfaciheenna u ah. Waxaannu u baahan nahay inaan rumaysadkeenna ku tiirsanaanno Ilaah, waayo waxaa inoo dhow wakhti tijaabin doona nafaha dadka. Masiixu, isagoo saaran Buur Saytuun, wuxuu dib u xusay xukunnadii cabsi badnaa ee ka horrayn lahaa imaatinkiisa labaad: ‘Waxaad maqli doontaan dagaallo iyo warar dagaallo.’ ‘Quruun baa ku kici doonta quruun, boqortooyona boqortooyo; waxaana meelo kala duwan ka jiri doona abaaro, belaayooyin, iyo dhulgariirro. Kuwan oo dhammu waa bilowga murugada.’ Intii ay waxsii sheegyadani qayb ahaan u rumoobeen burburkii Yeruusaalem, haddana waxay si ka toos ah ugu khuseeyaan maalmaha ugu dambeeya.”

Sagaalaad ee Aab

Tisha B’Av, oo af-Cibraani ku ah “Sagaalaadka Av,” waa maalinta Yuhuudda ee lagu xuso burburintii Macbudkii Koowaad oo ay Baabulooniyiintu dumiyeen sannadkii 586 BC, iyo Macbudkii Labaad oo uu Titus dumiyey sannadkii 70. Labada burburba waxay dhaceen isla taariikhda kalandarka—maalinta 9aad ee bisha Cibraaniga ah ee Av (taas oo badanaa ku beeganta Luulyo ama Agoosto ee kalandarka Giriigoriyaanka). Marka Sister White ay burburkii Yeruusaalem la waafajiso “waqtiga tijaabin doona nafaha dadka” ee maalmaha ugu dambeeya, waxay tilmaamaysaa laba burbur oo labaduba tusaale u ah sharciga Axadda ee dhawaan imanaya.

Aayadda lix iyo tobnaad ee Daanyeel kow iyo tobnaad waxay meteshaa sharciga Axadda, waxayna la jaanqaaddaa aayadda afartan iyo kow. Kitaabka Yexesqeel, burburintii Yeruusaalem waxaa loo adeegsadaa in lagu muujiyo kala-soocidda bikradaha xigmadda leh iyo kuwa nacaska ah marka uu yimaado sharciga Axadda. Yexesqeel wuxuu maxbuus ku ahaa Baabuloon markii si mucjiso ah loogu qaaday Yeruusaalem si uu u arko isla kala-soociddaas cutubyada siddeedaad ilaa kow iyo tobnaad.

Oo waxay noqotay sannaddii lixaad, bishii lixaad, maalintii shanaad ee bisha, anigoo gurigayga jooga, oo odayaashii Yahuudahna ay hortayda fadhiyeen, in gacantii Sayidka Rabbiga ah ay halkaas igu dul dhacday. Markaasaan wax eegay, oo bal eeg, ekaan u eg muuqaal dab ah; laga bilaabo muuqaalka dhexdiisa ilaa xagga hoose waxaa ahaa dab; laga bilaabo dhexdiisa ilaa xagga sarena wuxuu ahaa sida muuqaal iftiin ah, sida midabka cambarka. Oo isna wuxuu soo bixiyey wax u eg qaab gacan ah, oo wuxuu igu qabtay timo quful ka mid ah madaxayga; ruuxiina wuxuu kor iigu qaaday inta u dhaxaysa dhulka iyo

samada, oo wuxuu igu keenay riyoooyinkii Ilaah Yerusaaalem, ilaa iridda albaabka gudaha oo xagga woqooyi u jeeda; meeshaas oo yiil kursigii sanamka masayrka kiciya. Yexesqeel 8:1–3.

Afarta cutub ee siddeed ilaa kow iyo tobanka waa sharaxaad ku saabsan kala-soocidda, Sister White-na, markii ay faallaynaysay Yexesqeel sagaal, waxay caddaynaysaa ma aha oo keliya in tani ay ahayd isla shaabadayntii Muujintii cutubka toddobaad, laakiin sidoo kale in Yerusaaalem ay metelayso kaniisadda La'odikiya ee Seventh-day Adventist-ka maalmaha ugu dambeeya.

“Kuwa aan ka tiiraanyoon hoos-u-dhaca ruuxigooda, ama aan uga barooran dembiyada dadka kale, waxaa laga tegi doonaa iyagoo aan lahayn shaabaddii Ilaah. Rabbigu wuxuu amar siiyaa rasuulladiisa, nimanka gacmahooda ku sita hubka wax lagu gowraco: ‘Dabadiisa magaalada ku mara oo wax dila; ishiinnu yaanay u tudhin, naxariisna ha yeelanina; gebi ahaanna dila odayaasha iyo dhallinyarada, gabdhaha iyo carruurta yaryar, iyo dumarka; laakiinse ha u soo dhowaanina nin kasta oo calaamaddu saaran tahay; oo ka bilaaba meesheyda quduuska ah. Markaasay ka bilaabeen odayaashii guriga hortiisa joogay.’

“Halkan waxaynu ku aragnaa in kaniisadda—meesha quduuska ah ee Rabbiga—ay ahayd tii ugu horraysay ee dareenta dharbaaxada cadhada Ilaah. Odayaashii, kuwii Ilaah siiyey iftiin weyn oo u taagnaa sidii ilaaliyayaasha danaha ruuxiga ah ee dadka, ayaa khiyaamay ammaanadii loo dhiibay. Waxay qaateen mowqif ah inaan u baahnayn inaan filanno mucjisooyin iyo muujinta muuqata ee xoogga Ilaah sidii waayihii hore. Waqtiyadu way is beddeleen. Erayadani waxay xoojiyaan rumaysadla’aantooda, waxayna yidhaahdaan: Rabbigu wanaag ma samayn doono, xumaanna ma samayn doono. Isagu aad buu u naxariis badan yahay inuu dadkiisa ku booqdo xukun. Sidaas daraaddeed ‘Nabad iyo ammaan’ ayaa ah qaylada ragga aan mar dambe codkooda kor ugu qaadi doonin sida buun si ay dadka Ilaah ugu muujiyaan xadgudubyadooda iyo reer Yacquub dembiyadooda. Eeyadan carrab la’aanta ah ee aan ciyi karin ayaa ah kuwa dareemaya aargudashada xaq ah ee Ilaah cadhaysan. Rag, gabdho, iyo carruur yaryarba dhammaantood way wada halligmaan.”

“Waxyaalihii karaahiyada ahaa ee kuwa aaminka ahi la taahayeen oo la qaylinayeen waxay ahaayeen oo keliya kuwii ay indhaha xaddidan gartaan; hase ahaatee, dembiyadii ugu xumaa, kuwaas oo hinaasaha Ilaaha daahirka ah oo quduuska ah kiciyey, lama muujin. Kan weyn ee qalbiyada baadha wuxuu garanayaa dembi kasta oo qarsoodi lagu galo oo ay sameeyaan kuwa xumaanta ku shaqeeya. Dadkani waxay bilaabaan inay ku kalsoonaadaan khiyaanadooda, oo samirkiisa dheer aawadiis waxay yidhaahdaan, Rabbigu ma arko; dabadeedna waxay u dhaqmaan sidii inuu dhulka ka tegey. Laakiin isagu wuxuu soo bandhigi doonaa munaafaqnimadooda, oo dadka kale hortooda ayuu ku furi doonaa dembiyadii ay sidaas uga taxaddareen inay qariyaan.”

“Ma jiro sarraayn darajo, sharaf, ama xigmad adduunyo, mana jiro mansab xil quduus ah, oo dadka ka ilaalin doona inay mabda’a u huraan allabari marka lagu daayo qalbiyadooda khiyaanada badan. Kuwii loo arkayay inay mudan yihiin oo xaq yihiin waxay isu muujiyaan inay yihiin horjoogayaal riddada iyo tusaalooyin ku dayasho xun oo ah danayn la’aan iyo ku takrifal naxariisaha Ilaah. Jidkooda sharka ah isagu mar dambe uma dulqaadan doono, oo cadhadiisana wuxuu kula macaamilaa iyaga naxariis la’aan.

“Rabbigu isagoo aan raalli ka ahayn ayuu ka qaadaa joogitaankiisa kuwa lagu barakeeyey iftiin weyn oo dareemay xoogga erayga markay kuwa kale u adeegayeen. Mar bay ahaayeen addoommadiisii aaminka ahaa, oo lagu mannaystay joogitaankiisa iyo hanuunkiisa; laakiin way ka tageen, oo kuwa kalena waxay u horseedeen qalad, sidaas darteedna waxaa lagu soo rogay nacaybka Ilaah.” Testimonies, volume 5, 211, 212.

Buugga Ezekiel oo dhan waxa lagu dejiyey duruufaha burburkii Yeruusaalem. Markhaatifurka Ezekiel dhexdiisa, go’doomintii Nebukadnesar ee socotay sannad iyo badh si gaar ah ayaa loo calaamadeeyey, hase ahaatee “ku-dhaqanka tooska ah ee dheeraad ah” ee digniintii Ciise ee Matayos afar iyo labaatan waxa uu khuseeyaa maalmaha ugu dambeeya. Ezekiel dhexdiisa, xarriiqdaas runta ahi waxa laga helaa cutubka afar iyo labaatan.

15 Janaayo, 588 CH

Oo haddana sannaddii sagaalaad, bishii tobnaad, maallintii tobnaad ee bisha, ayaa eraygii Rabbigu ii yimid, isagoo leh, Wiilka Aadanow, qoro magaca maallinta, taas oo ah isla maallintan qudheeda; boqorkii Baabulonna wuxuu isu taagay Yeruusaalem isla maallintan qudheeda. Yexesqeel 24:1, 2.

Taariikhdan, oo weliba lagu adkeeyey markhaatiyo kale oo Kitaabka Quduuska ah ah, waxaa bilaabmay go’doomin socotay siddeed iyo toban bilood. Eraygii Rabbiga oo taariikhdaas u yimid Yexesqeel wuxuu ka koobnaa masaalka magaalada dhiigga badan leh oo lagu sawiray dheri karkaraya, dab weynina ku xigo. Masaalku si cad wuxuu u taagan yahay xukunka ku soo degaya Yeruusaalem, isla cutubkaasna waxaa ku xigay in naagtii Yexesqeel lagu nasto geeri kedis ah, taas oo calaamad u ahayd in go’doomintii ugu dambayntii baabi’in lahayd meesha quduuska ah ay bilaabatay.

Oo haddana eraygii Rabbigu waa ii yimid, isagoo leh, Wiilka Aadamow, bal eeg, waxaan kaa qaadayaa waxa indhahaagu jecel yihiin hal mar; laakiinse waa inaad barooran ama ooyin, ilmadaaduna yaanay daadan. Ka joogsada qaylada, oo ha u samayn baroorashada meydka; cimaamadda madaxaagana ku xidh, kabahana cagahaaga gasho, bushimahaagana ha daboolin, oo kibista dadka ha cunin. Sidaas daraaddeed ayaan subaxdii dadkii ula hadlay; fiidkiina naagtaydii way dhimatay; oo subaxdiina waxaan yeelay sidii laygu amray. Yexesqeel 24:15–18.

Markaas dadkii ku hareeraysnaa Ezekiel waxay weyddiiyeen macnaha masaalka iyo dhimashada xaaskiisa.

Markaasaa dadkii waxay igu yidhaahdeen, Miyaadan noo sheegi doonin waxa ay waxyaalahanu nooga yihiin, oo aad sidaas u samaynaysid? Markaasaan ugu jawaabay, Eraygii Rabbiga ayaa ii yimid, isagoo leh, Reer binu Israa’iil la hadal, Sayidka Rabbiga ahu wuxuu leeyahay, Bal eega, waxaan nijaasayn doonaa meesheyda quduuska ah, oo ah sharafta xooggiinna, waxa indhihiinnu jecel yihiin, iyo waxa naftiinnu u naxayso; wiilashiinna iyo gabdhihiinna aad ka tagteenna waxay ku dhici doonaan seef. Yexesqeel 24:19–21.

Aayaddii Yexesqeel iyo meesha quduuska ahba labadaba waxaa cutubkan lagu tilmaamay “waxyaalaha indhahaaga laga jeclaado.” Taariikhyahannada Kitaabku waxay caddeeyaan in go’doomintii ay socotay siddeed iyo toban bilood, halka go’doomintii Cestius iyo Titus ay socdeen afar sannadood laga bilaabo sannadkii 66 ilaa sannadkii 70. Tirsi dhow oo xilliga laga soo bilaabo go’doomintii ugu horraysay ee Cestius ilaa burburka wuxuu yahay saddex sano iyo badh, laakiin marka la adeegsado “inclusive reckoning,” oo ah habka ugu badan ee Kitaabka lagu adeegsado, wuxuu noqonayaa afar sannadood. Ogaanshaha in labada tirinba ay sax yihiin wuxuu inoo suurtoogelinayaa inaan aragno labadaba saddex sano iyo badh oo u dhexeeya Cestius iyo Titus iyo weliba afar sannadood.

Waxa aynu haysannaa laba markhaati oo ku saabsan sharciga Axadda, kuwaas oo ku jira labadii burbur ee Yeruusaalem; faahfaahinta labadaas taariikhoodna waa in lagu dabaqaa sharciga Axadda ee dhawaan imanaya—meesha La’odikiya laga tufayo afka Rabbiga. Bilowgii hareerayntii Nebukadnesar waxaa lagu calaamadeeyey dhimashadii xaaska Yexesqeel. Geerideeda dabadeed, Yexesqeel waxaa lagu amray inuusan si muuqata u barooran, waayo isagu wuxuu ahaa calaamadda Yuhuudda loo kaxaynayo maxaabiisnimo.

Bilowgii muddadii afarta sannadood ahayd ee 66 ilaa 70 waxaa lagu calaamadeeyey astaanta karaahiyada baabba’a, taas oo ahayd calaamaddii Masiixiyiintii Yeruusaalem ugu baxsadaan.

Haddaba, markaad aragtaan karaahiyada baabba’a ee uu ka hadlay Daanyeel nebigii, oo taagan meesha quduuska ah, (kii akhriyaa ha fahmo:) markaas kuwa Yahuudiya jooga ha u carareen buuraha. Matayos 24:15,16.

Laba go’doon oo si cad isugu beegan, oo labaduba ay ka kooban yihiin “calaamad” bilowga go’doominta. Markii Ezekiel sharxay waxa loola jeeday dhimashada naagtiisii iyo baroor-diiq la’aantiisa, ayuu sharxay dabadeedna diiwaangeliyey:

Sidaas darteed Yexesqeel wuxuu idiin ahaan doonaa calaamad; wax walba oo uu sameeyey oo dhan ayaad idinkuna samayn doontaan; oo marka tanu dhacdo, markaas waxaad ogaan doontaan inaan ahay Rabbiga Ilaaha ah. Yexesqeel 24:24.

Calaamadda dhimashadii afadii Yexesqeel waxay ahayd aqoonsi muujinaya halligaadda dhowaan imanaysa ee Yeruusaalem iyo macbudka, iyo maxaabiistii xigtay ee Baabuloon. Calaamadda karaahiyada baabba’a, oo Daanyeel ka hadlay, waxay ahayd digniin lagu baxsado halligaadda; hase yeeshee labadii go’doominba waxay calaamad leeyihiin bilowga.

Waxaa jiri doona go’doomin nebiyadeed ka hor sharciga Axadda ee dhowaan iman doona, oo dhimashada naagtii Yexesqeelna waa astaanta in kaniisadda La’odikiya ee Adventist-ka Toddobaadka si buuxda looga gudbay; halka Yexesqeel uu astaan u yahay boqol iyo afartan iyo afarta kun, isla markaana uu yahay astaanta calanka kor loo qaado bilowga go’doominta. Yexesqeel waa calanka boqol iyo afartan iyo afarta kun bilowga go’doominta Baabuloon, calaamadda karaahiyada baabba’a ee bilowgana waa “calaamadda” Rooma. Hal calaamad waxay ka hadlaysaa digniin gudaha ah, tan kalena digniin dibadda ah. Hubaal waxaa jirtay digniin loo diray Masiixiyiintii sannadkii 66, laakiin calaamaddii digniintu waxay ahayd Rooma. Calaamadda

ku jirta burburinta Baabuloon waxay ahayd naagtii Yexesqeel. Rooma waa kooxda hesha summadda bahalka, Yexesqeelna waa calaamadda kuwa hela shaabadda Ilaah.

Laba Xilli oo Dhammaad ah

Go'doomintii hore waxay socotay siddeed iyo toban bilood, tan labaadna waxay socotay afar sannadood. Labada go'doominba waxay helaan rumoobiddooda “toosan ee sii dhow” maalmaha ugu dambeeya, labadaba go'doominba si toos ah ayay ugu xidhan yihiin waxsii sheegidda saddex boqol iyo sagaashan iyo kow sannadood iyo shan iyo toban maalmood ee ku qoran Muujintii 9:15.

Bilowgii shanta bilood ee Muujintii sagaal, aayadda tobnaad, waxa ku jiray taariikh calaamadaynaysa muddo siddeed iyo soddon sannadood ah oo ku dhammaanaysa go'doomin afar sannadood ah, taas oo la xidhiidha tirada siddeed iyo soddon, isla markaana aqoonsatay soo bixitaankii Islaamka. Go'doomintaas afarta sannadood ahi waxay leedahay dhiggeeda taariikhda bilaabatay markii (shantii bilood) boqol iyo kontonkii sannadood ay dhammaadeen, oo ay bilaabmeen saddex boqol iyo kow iyo sagaashankii sannadood iyo shan iyo tobankii maalmood. Waxay bilaabatay 27 Luulyo 1449, afar sannadood ka dibna, Islaamku wuxuu ku soo rogay Konstantinobol go'doomin kontan iyo shan maalmood ah oo ku dhammaatay 29 Maay 1453.

Markii waxsii waqtiga ee bilaabatay Luulyo 27, 1449 ay ku dhammaatay Ogoosto 11, 1844, afartii sano ee dhaqdhaqaaqa malaa'igta kowaad iyo tan labaad laga soo bilaabo 1840 ilaa 1844 waxay la jaanqaaddeen go'doomintii afarta sano ahayd ee 1333 ilaa 1337, iyo sidoo kale muddadii afarta sano ahayd ee 1449 ilaa 1453. Saddexdaas marag, oo dhammaantood si toos ah qayb uga ah isla khadka waxsii nebinnimada, waxay metelaan muddo astaan ahaan afar sano ah oo dhaqdhaqaaqii malaa'igta kowaad iyo tan labaad ee 1840 ilaa 1844 lagu soo celinayo taariikhda dhaqdhaqaaqa malaa'igta saddexaad. Saddexdaas marag waxay tusaale u yihiin go'doomin afar sano ah oo ku jirta taariikhda boqol iyo afartan iyo afarta kun. Muddadaas afarta sano ah waxaa kaloo lagu muujiyey go'doommadii Yeruusaalem ee 66 iyo 70.

Bilowgii go'doomintii afarta sano socotay ee Cestius sannadkii 66, dabadeedna dhammaadkeedii uu Titus keenay sannadkii 70, waxay u noqdaan astaan alfa ah iyo astaan oomega ah muddo afartaas sano ah. Isla muddadaasna waxaa sidoo kale lagu metelaa saddex sano iyo badh, taas oo iyaduna waafaqsan saddexdii sano iyo badhkii nebiyaysan ee Roomaankii baadarigu ku tuntay quduuska.

Laakiin barxadda dibadda ka ah macbudka ka tag, hana qiyaasin; waayo waxaa la siiyey quruumaha aan Yuhuudda ahayn; oo iyagu magaalada quduuska ah cagahooda ayay ku tuman doonaan laba iyo afartan bilood. Oo waxaan xoog siin doonaa labadayda markhaati, oo iyagu waxay wax sii sheegi doonaan kun iyo laba boqol iyo lixdan maalmood, iyagoo joonyado xidhan. Muujintii 11: 2, 3.

Oo waxay ku dhici doonaan afka seefta, oo maxaabiis ahaan ayaa loogu kaxayn doonaa quruumaha oo dhan; Yeruusaalemna waxaa ku tunti doona quruumaha aan Yuhuudda ahayn, ilaa wakhtiyada quruumaha ay ka dhammaadaan. Luukos 21:24.

Waa lagama maarmaan ah in la ogaado in aan adeegsanayo xisaabinta labadaba “loo-dhan-yahay” iyo “laga-reebay” muddada uu metelayo astaanta alfa ee Cestius ilaa astaanta omega ee Titus. Tani waxay aqoonsanaysaa in laba dabaqsi oo waqti ah lagu metelay hal taariikh. Hore ayaynu uga soo hadalnay mabda’kan Kitaabiga ah markii aynu tixgelnay (maqaalal badan ka hor), muddada u dhexeysa booqashadii Ciise ee Caesarea-Philippi (Panium) iyo safarkiisii Buurta Isbeddelka. Laba qoraa oo Kitaabiga ah ayaa diiwaangeliya lix maalmood, mid kalena siddeed maalmood.

Lix maalmood dabadeed Ciise wuxuu kaxaystay Butros, Yacquub, iyo Yooxanaa walaalkiis, oo wuxuu geeyey buur dheer meel cidlo ah. Matayos 17:1.

Lix maalmood dabadeed Ciise wuxuu kaxaystay Butros, Yacquub, iyo Yooxanaa, oo wuxuu keli ahaan geeyey buur dheer; halkaasna hortooda ayuu ku beddelmay. Markos 9:2.

Waxaa dhacay, qiyaastii siddeed maalmood hadalladan dabadood, inuu kaxaystay Butros iyo Yooxanaa iyo Yacquub, oo buur kor ugu baxay inuu tukado. Luukos 9:28.

Burburkii Yerusaleem wuxuu leeyahay ku-dhaqan “si ka sii toos ah” quseeya maalmaha ugu dambeeya, burburkaasna waxaa markhaati ka ah laba markhaati oo ay matalaan Baabuloon iyo Rooma. Labada markhaati way iswaafaqaan, hase ahaatee waxay bixiyaan astaamo nebiyadeed oo kala duwan oo lama huraan ah si runta loo sii xoojiyo. Go’doomintii Rooma (66 ilaa 70) waxay ahayd afar sannadood, taas oo sidoo kale u taagan saddex sano iyo badh. Saddexda sano iyo badhku waxay ku xidhmaan ku tumanidda meesha quduuska ah iyo ciidanka, taas oo ay fuliyeen sanamcaabudnimada iyo papalismkuba. Ku tumaniddii papalismku waxay socotay saddex sano iyo badh oo astaan ah, sida ay u sii tusaalaysay saddex sano iyo badh oo dhab ah intii lagu jiray go’doomintii Rooma.

Go’doomintii afarta sano socotay sidoo kale waxay ku xidhan tahay muddooyinka afarta sano ah ee la xidhiidha xarriiqda nebiyadeed ee tilmaamaysa kor loo qaadista Islaamka iyo dabadeed kor loo qaadista dhaqdhaqaaqa malaa’igta koowaad iyo tan labaad, ka dibna tan saddexaad. Cestius ilaa Titus waxay isgoynaysaa giraangirta Roomaanka baadariga ah, sidoo kalena giraangirta Islaamka. Giraangirta Roomaanka iyo saddexda sano iyo badhka ah ee Cestius iyo Titus waxay isgoynaysaa saddexda sano iyo badhka astaanta ah ee Roomaanka baadariga ah, sidaas darteedna waxay aqoonsanaysaa labada hay’adood ee Roomaankii jaahiliga ahaa iyo Roomaanka baadariga ah. Giraangirta Islaamka waxay ku xidhan tahay isla taariikhdaas marka loo fahmo afar sano, laakiin sida giraangirta Roomaanka ee taariikhdaas, Islaamkuna wuxuu la xidhiidhaa quwad labaad oo hoos timaadda giraangirta Islaamka—taas oo ah Adventism-ka. Muddada saddexda sano iyo badhka ahi waxay matalaysaa Rooma labada wejiba, muddada afarta sano ahina waxay matalaysaa Islaamka iyo Adventism-ka. Roomaankii jaahiliga ahaa iyo Roomaanka baadariga ah nebiyad ahaan lama kala saari karo, Islaamka iyo Adventism-kuna sidaas oo kale lama kala saari karo.

Tani si nebi ahaan ah bay u dalbanaysaa in, marka aynu ka fiirsanayno go’doomintii Baabuloon, laba faham oo wakhtiga ah lagu arko tusaalaha go’doominta siddeed iyo tobanka bilood ah. Laba matalaadood oo wakhti ah oo ku jira go’doomintii ay Rooma keentay, si nebi ahaan ah bay u dalbanayaan laba matalaadood oo wakhti ah oo ku jira go’doomintii uu Nebukhadnesar keenay. Go’doomintii Nebukhadnesar ee siddeed iyo tobanka bilood ahayd sidoo kale waxaa loo fahmi

karaa inay astaan u tahay hal sano iyo badh. Siddeed iyo toban bilood waa hal sano iyo badh, hal iyo badhna waxaa lagu muujin karaa 1.5 sano. Go'doomintii Nebukhadnesar waxay ahayd labadaba siddeed iyo toban bilood iyo hal dhibic shan (1.5) sano.

Siddeedda bilood waxay tilmaamayaan quwaddii ahayd inay Yerusaaalem ku tuntid, halka 1.5-ka sano ay tilmaamayaan Islaamka. Giraangirta nebiyadeed ee xisaabinta ee aqoonsata siddeedda bilood waxay aqoonsataa Baabuloon, halka giraangirta kale ee nebiyadeed ee xisaabintu ay aqoonsato Islaamka. Weli ma aynaan soo bandhigin sharraxaad ku saabsan sida aan ku gaarno dabaqidda 1.5-ka sano ee la xiriirta Islaamka, laakiin waa in la ogaadaa in labada xisaabin ee wakhtiga ee burburkii uu Rooma keenay ay ku xiran yihiin giraangirta nebiyadeed ee Rooma, (mid jaahiliga ah iyo mid baabawi ah labadaba), halka xisaabinta kale ay ku xiran tahay giraangirta nebiyadeed ee Islaamka. Sifooyinkan waxaa laga helaa burburintii alpha iyo omega ee Yerusaaalem labadaba.

Go'doomintii afarta sannadood qaatay ee Yerusaaalem, oo la xidhiidha Cestius iyo Titus, waxay ka dhigan tahay dhammaadka xariiq nebiyadeed oo ku bilaabatay muddo siddeed iyo soddon sannadood ah, taas oo ku soo dhammaatay go'doomin afar sannadood ah oo astaan u ahayd kor loo qaadista Islaamka; muddada afarta sannadood ee ugu dambaysa ee isla xariiqdaas gudaheeda ku jirtaana waxay ka dhigan tahay kor loo qaadista calanka boqol iyo afartan iyo afarta kun.

Waxaannu waxyaalahan ku sii wadi doonnaa maqaalka xiga.